

CRAIG L. BLOMBERG

Interpretarea Noului Testament

Traducere de Cristina Răchită

 CASACĂRȚII
Oradea, 2024

Cuprins

Abrevieri	9
Prefață	11
Introducere	13
Capitolul 1	
Este Noul Testament veridic din punct de vedere istoric? . . .	17
Capitolul 2	
A fost Pavel adevăratul fondator al creștinismului?	93
Capitolul 3	
Cum trebuie să aplice creștinul Noul Testament în viața sa?	145
Rezumat.	199
Index tematic.	203
Index biblic	209

Abrevieri

<i>AJT</i>	<i>Asia Journal of Theology</i>
<i>BBR</i>	<i>Bulletin for Biblical Research</i>
<i>Bib</i>	<i>Biblica</i>
<i>BSac</i>	<i>Bibliotheca Sacra</i>
<i>BTB</i>	<i>Biblical Theology Bulletin</i>
<i>EvQ</i>	<i>Evangelical Quarterly</i>
<i>ExpT</i>	<i>Expository Times</i>
<i>HBT</i>	<i>Horizons in Biblical Theology</i>
<i>JBL</i>	<i>Journal of Biblical Literature</i>
<i>JR</i>	<i>Journal of Religion</i>
<i>JSNT</i>	<i>Journal for the Study of the New Testament</i>
<i>JTS</i>	<i>Journal of Theological Studies</i>
<i>KJV</i>	King James Version
<i>NIV</i>	New International Version
<i>NovT</i>	<i>Novum Testamentum</i>
<i>NTS</i>	<i>New Testament Studies</i>
<i>PEQ</i>	<i>Palestine Exploration Quarterly</i>
<i>SJT</i>	<i>Scottish Journal of Theology</i>
<i>TNIV</i>	Today's New International Version
<i>TrinJ</i>	<i>Trinity Journal</i>
<i>TynB</i>	<i>Tyndale Bulletin</i>
<i>VC</i>	<i>Vigilae Christianae</i>
<i>WTJ</i>	<i>Westminster Theological Journal</i>

Prefață

Multe persoane merită mulțumirile mele pentru că au făcut posibilă realizarea acestui proiect. Jim Weaver, fostul editor academic de la Baker, m-a abordat ca să-mi propună o colaborare și era dispus să semnăm un contract cu o dată scadentă în viitorul îndepărtat, datorită numeroaselor mele obligații. Jim Kinney, actualul editor academic, a fost suficient de binevoitor pentru a continua să mă încurajeze să duc mai departe proiectul, chiar și în timp ce îmi planifica și alte scrieri viitoare. Michelle Stinson și Jeremiah Harrelson, amândoi proaspăt absolvenți ai Masteratului în Studii Biblice de la Seminarul Denver, și-au dedicat, în 2001–2002 și 2002–2003, numeroase ceasuri de cercetare ca ajutor în lucrarea de față. Jeanette Freitag m-a ajutat, în calitate de asistentă la facultatea noastră, în etapele finale ale redactării. Sunt, de asemenea, recunoscător administrației și membrilor din consiliul Seminarului Denver pentru faptul că m-au numit în primăvara anului 2002 pe o poziție care îmi oferea timp și resurse suplimentare semnificative pentru a-mi permite să termin acest proiect, păstrându-mi totodată norma obișnuită de predare pe durata ultimilor doi ani universitari.

Multe cărți creștine își propun să se adreseze unui larg segment al publicului cititor, prezentând subiectele la un nivel accesibil pentru absolvenții unui colegiu, admițând totodată că cititorii lor predilecți sunt studenții de seminare și colegii biblice, precum și conducătorii și pastorii bisericilor. Și atunci,

notele de subsol sau de la final îi îndrumă pe cititorii interesați, mai ales pe cei școliți, spre studii mai detaliate. Și cartea noastră intenționează să atingă toate aceste deziderate. Astfel de lucrări se referă de multe ori la publicul laic bine informat sau interesat ca fiind „mijlocul de aur” al indivizilor cărora le sunt adresate. În același timp, stilul de lectură al publicului îi determină, uneori, pe scriitori să se întrebe câte persoane laice se mai potrivesc acelei descrieri!

O persoană care se potrivește în mod clar descrierii este George Kalemkarian. Un tânăr necăsătorit, George și-a devotat multe ore pe săptămână, pe parcursul câtorva ani, ca voluntar la adunarea Campus Crusade for Christ de la Colegiul Augustana din Rock Island, Illinois. Cea mai mare creștere spirituală a mea din timpul anilor de colegiu, între 1973–1977, a avut loc prin acea adunare. George nu ne-a oferit doar conducere plină de dragoste și instruire biblică consistentă; de asemenea, el citea cu pasiune foarte multe cărți teologice și putea, de regulă, să ne indice învățături creștine esențiale pentru a răspunde la întrebările noastre dificile. Și toate acestea au avut loc nu pentru că el ar fi frecventat vreun colegiu sau seminar creștin, ci pentru că a studiat de unul singur, pe lângă slujba lui seculară cu normă întreagă. George s-a căsătorit apoi cu o tânără pe care a cunoscut-o prin Campus Crusade, June Stunkel, și au crescut împreună două fete minunate, în Moline, Illinois, unde au activat în cadrul bisericii First United Presbyterian. Continuăm să ținem legătura și George rămâne unul dintre susținătorii mei cei mai neclintiți și unul dintre cei mai buni prieteni ai mei. De aceea, lui îi dedic această carte, cu profundă mulțumire pentru trei decenii de prietenie și influență.

Introducere

În ultimii ani, Baker Books a publicat numeroase volume axate pe „trei întrebări cruciale” despre un subiect biblic sau teologic mai controversat. Studii utile au examinat probleme-cheie despre Duhul Sfânt și darurile carismatice, războiul spiritual, zilele sau vremurile din urmă, locul femeilor în lucrare și așa mai departe. O carte care nu respectă formatul standard, care presupune focalizarea pe o temă mai restrânsă și bine definită, este *Interpretarea Vechiului Testament. 3 întrebări cruciale*¹ a lui Tremper Longman. În ea, Longman abordează o temă foarte largă – „cheile înțelegerii Vechiului Testament”, comparația între Dumnezeuul Vechiului Testament și Dumnezeuul Noului Testament și îndrumări pentru felul în care creștinii pot să aplice Vechiul Testament astăzi.

Datorită popularității lucrării lui Longman, cei de la Baker Books m-au abordat pentru a alcătui un volum pereche pe Noul Testament. Dar care ar trebui să fie cele trei întrebări? Fără îndoială, cele mai cuprinzătoare două secțiuni din Noul Testament tratează viața lui Isus (cele patru evanghelii) și lucrarea lui Pavel (mare parte din Fapte și toate epistolele sale). Primele două întrebări ar trebui probabil să se ocupe de lucrarea acestor doi bărbați. Și, deși Noul Testament nu este atât de

¹ Tremper Longman, *Interpretarea Vechiului Testament. 3 întrebări cruciale*, Logos, Cluj-Napoca, 2010.

dificil de aplicat precum Vechiul Testament, problemele aplicării lui rămân cu siguranță cruciale. S-a decis, astfel, formularea celor trei întrebări despre Isus, despre Pavel și despre aplicații. Acum trebuia să decidem forma specifică a întrebărilor.

Neîndoielnic, cel mai controversat aspect al vieții lui Cristos, în ultimii două sute de ani, din momentul apariției cercetării biblice moderne, este dacă sunt sau nu credibile portretele lui Isus din Nazaret din Noul Testament. Există, fără îndoială, porțiuni neclare în evanghelii, dar orice persoană rezonabilă, capabilă să citească o traducere bună a Bibliei, poate să recunoască de îndată faptul că Matei, Marcu, Luca și Ioan au crezut cu toții că Isus a fost mult mai mult decât un învățător bun, un rabin iudeu și un profet controversat din secolul I. Au crezut că El era în același timp și Mesia sau eliberatorul cel mult așteptat al Israelului, un mesager trimis de sus, chiar Dumnezeu întrupat. Din aceste convingeri a rezultat un corolar crucial – toți oamenii vor fi, într-o zi, judecați pe baza răspunsului dat de ei lui Isus. Adepții Lui așteaptă o nouă eră, inaugurată deja în timpul vieții Lui, dar care se va desăvârși abia când El Se va întoarce din cer, pentru a domni pe pământ. Creștinii, cum au fost numiți mai târziu adepții Lui, vor avea atunci parte de o eternitate de nesfârșită fericire în compania lui Dumnezeu și a celorlalți creștini, iar cei care L-au respins pe Isus și mesajul Noului Testament despre El vor petrece o eternitate despărțiți de Dumnezeu și de toate lucrurile bune.

Din această perspectivă, modul cum cântărim afirmațiile din Noul Testament despre Isus constituie, astfel, cea mai importantă problemă cu care se confruntă un om în această viață, în ciuda culturii lumii noastre, care ar înlocui-o cu zeci de alte preocupări ipotetic mai presante. Dar această linie de argumentare pretinde că cel puțin conturul de bază al portretului lui Cristos din Biblie este demn de încredere. Dacă Isus nu ar fi făcut afirmațiile despre Sine pe care le prezintă Noul Testament, atunci am fi putut să-I acordăm un rol mai mic în istoria umanității și să continuăm să ne batem capul cu evenimente curente mai

urgente. Una din cele trei întrebări cruciale pe care le abordează această carte trebuie, de aceea, să aibă legătură cu veridicitatea istorică a Noului Testament. Sau, pentru a formula mai precis întrebarea: comunică porțiunile aparent istorice ale Noului Testament o istorie demnă de încredere? Asta înseamnă că trebuie să examinăm cu atenție evangheliile și Faptele apostolilor, care se presupune că oferă biografii ale lui Isus și, respectiv, istoria primei generații de creștini. Dar există reflecții autobiografice în epistolele lui Pavel, care, de asemenea, vor trebui luate în considerare, împreună cu influența dovezilor indirecte asupra chestiunilor de natură istorică din toate epistolele Noului Testament și chiar și din cartea Apocalipsei.

O întrebare crucială strâns legată de acestea mută atenția de la Isus la Pavel. Chiar dacă portretul esențial al lui Isus pe care îl zugrăvește Noul Testament se dovedește a fi demn de încredere, mesajul Său sună, adesea, foarte diferit de cel al celui mai mare predicator misionar al secolului I, apostolul Pavel. Bisericile din multe perioade și locuri de-a lungul istoriei creștinismului i-au acordat mai multă atenție lui Pavel decât lui Isus, în încercarea de a însuma concis mesajul Evangheliei. Putem să împăcăm învățătura celor două personalități formatoare? Sau atât de mult a denaturat Pavel mesajul lui Isus, încât trebuie să alegem unul în defavoarea celuilalt? A fost într-adevăr Pavel al doilea fondator sau, poate, chiar adevăratul fondator al creștinismului, așa cum s-a dezvoltat de-a lungul secolelor? A doua întrebare crucială a noastră trebuie, prin urmare, să pună în discuție continuitatea și discontinuitatea dintre Isus și Pavel, așa cum sunt prezentate în Noul Testament. Este o problemă de tipul „Isus contra lui Pavel” sau cei doi pot fi văzuți completându-se reciproc, în timp ce își păstrează, totuși, trăsăturile distinctive? În mod evident, putem să răspundem la această întrebare abia după ce avem o înțelegere clară a ceea ce reprezenta fiecare dintre ei. După ce ne vom ocupa de aceste două întrebări cruciale, atunci vom ști care este interpretarea corectă a unei mari părți a Noului Testament.

Deoarece interpretarea nu ajută prea mult dacă nu duce la aplicație, a treia întrebare crucială corespunde celei omoloage ei din volumul lui Longman. Cum aplicăm Noul Testament astăzi, în special în culturile foarte îndepărtate în timp și spațiu de cele ale lumii mediteraneene din secolul I, în care și-au desfășurat lucrarea Isus și Pavel? Mai precis, ce principii variabile se conturează pentru aplicarea diverselor forme literare ale Noului Testament? În definitiv, parabolele lui Isus nu trebuie interpretate ca istorie per se, nici materialul narativ nu oferă lecții în același fel în care o fac poruncile mai directe. Iar biografiile, istoriile și epistolele, toate se deosebesc de literatura apocaliptică – genul literar pe care Apocalipsa îl reflectă cel mai bine. Ce ar trebui să facă astăzi cititorii cu acea colecție de vedeni care uneori se învecinează cu bizarul?

Există, cu siguranță, alte seturi de „trei întrebări cruciale” care ar putea să ne ajute să înțelegem mult mai bine Noul Testament, dar cele alese ar trebui să ne ajute semnificativ în atingerea acestui obiectiv. Deoarece mărimea cărților din această serie este destul de modestă, fiecare capitol va trece rapid în revistă domenii vaste, fără povara unei ample documentări erudite. Dar am încercat să ofer o cantitate suficient de consistentă de note de subsol, care vor permite cititorilor să urmărească problemele mai în detaliu, acolo unde doresc să o facă, fapt ce demonstrează că toate opiniile pe care le prezint în această lucrare au la bază o cercetare mai detaliată, meticuloasă. Chiar și atunci când apăr afirmații cu o susținere mai firavă din partea teologilor, consider că aceste opinii sunt bazate pe o argumentație solidă. Majoritatea, mai ales când se află sub influența unor presupozii foarte liberale, nu are întotdeauna dreptate! Cititorii ar trebui să abordeze problemele cu mintea deschisă și să decidă ei înșiși dacă ceea ce prezint eu pe tema fiecărui subiect se dovedește a fi convingător. Să ne îndreptăm acum asupra Noului Testament și să vedem dacă putem să-l înțelegem.

CAPITOLUL 1

Este Noul Testament veridic din punct de vedere istoric?

Isus și originile creștinătății continuă să fascineze oamenii. Rafturile cu cărți religioase din toate lanțurile mari de librării găzduiesc numeroase titluri pe aceste teme. Din păcate, ele variază de la cărți scrise de cercetători responsabili, până la lucrări de pură ficțiune, ademenind cititorii creduli cu reclama că sunt cea mai recentă „descoperire autentică” despre începuturile creștinismului. Putem distinge trei categorii de astfel de cărți care se situează în afara curentului principal de învățătură biblică serioasă.

În primul rând, și cele mai deranjante dintre toate, sunt cărțile care nu se bazează pe niciun fel de dovezi istorice valide. Un profesor de meteorologie pensionat, fost cadru didactic la o importantă universitate de stat, devine fascinat de OZN-uri și publică două cărți despre un presupus document aramaic, descoperit în Orientul Mijlociu, dar apoi (în mod convenabil), pierdut din nou, păstrat doar într-o traducere în limba germană făcută de un „OZN-ist”, care rescrie Evanghelia lui Matei. În acest document, Isus este transformat într-un extraterestru din spațiul cosmic,

care vizitează pământul pentru a propovădui o doctrină similară cu filosofia modernă „New Age”!¹ Sau, din nou, o colecție de mare succes de ficțiune creștină, antică și mai recentă, intitulată *The Archko Volume*, pretinde că pune la dispoziția publicului adevăratele relatări despre Isus și creștinismul timpuriu, fără să recunoască faptul că niciun istoric respectabil din lume nu crede că vreo iotă din conținutul ei reflectă fapte istorice.²

O a doua categorie are de-a face cu denaturarea dovezilor recent descoperite. Când au fost dezgropate Sulurile de la Marea Moartă, la scurtă vreme după Al Doilea Război Mondial, s-au făcut tot felul de afirmații senzaționale în legătură cu modul în care acestea vor rescrie radical istoria originilor creștine. Asta nu s-a întâmplat, dar o altă rafală de exagerări fanteziste a izbucnit la începutul anilor '90, când ultimul set de documente extrem de fragmentate de la Qumran, sediul sectei de la Marea Moartă, a fost, în cele din urmă, publicat și tradus. Unul dintre cele mai faimoase seturi de acuzații vine dintr-o serie de lucrări aparținând scriitoarei australiene Barbara Thiering. Ea susține că diferite personaje din documentele care îi descriu pe membrii comunității de la Qumran și pe alții din lumea iudaică a acelor zile sunt nume de cod pentru Ioan Botezătorul, Isus și unii dintre adepții Săi!³ Nu există însă niciun motiv pentru a suspecta că cei din comunitatea Qumran au inventat astfel de coduri, în special pentru că marea majoritate a documentelor precedă secolul I și nașterea lui Cristos. Nu este surprinzător faptul că Thiering nu și-a găsit mulți adepți printre colegii specialiști.

¹ James W. Deardorff, *Celestial Teachings: The Emergence of the True Testament of Immanuel (Jesus)*, Wild Flower Press, Tigard, OR, 1990 (litera „J” nu este o greșeală de tipar; așa o scrie el); idem, *The Problem of New Testament Gospel Origins*, Mellen Research University Press, San Francisco 1992.

² William D. Mahan, *The Archko Volume: The Archaeological Writings of the Sanhedrim and Talmuds of the Jews*, ed. M.McIntosh și T.H. Twyman, 1887; Keats, New Canaan, CT, 1975. Volumul continuă să fie retipărit și difuzat pe scară largă.

³ Vezi Barbara Thiering, *Jesus and the Riddle of the Dead Sea Scrolls*, HarperSanFrancisco, San Francisco, 1993.